

Ім'я в Україні

Тетяна Ткаченко

Ганна Денискіна

СЛОВА ВЕЛИКОЇ ЛЮБОВІ...

З пошаною про видатного філолога, педагога, громадського діяча Л. І. Мацько

Усе на світі починається з Любові. Любов – це те, що існує вічно і дає сили жити й творити, надихає на пошуки та здобутки, дбайливо плекає молоді пагони наукових звершень. Любов для нас – ще й колега, мудрий порадишник, наставник і Вчитель.

Любов Іванівна Мацько – відомий учений-мовознавець, педагог, завідувач кафедри стилістики української мови Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, професор, доктор філологічних наук, академік АПН України, заслужений працівник освіти України. За цими посадами та відзнаками – роки наполегливої й плідної праці, адже Любов Іванівна на освітянській ниві вже 47 років. Коли йдеться про таку знану й шановану в українській мовознавчій науці постать, виникає бажання довідатися про витoki, джерела формування цієї видатної особистості.

Любов Іванівна Мацько (дівоче прізвище Недбайло) народилася 9 лютого 1939 року в селі Переяславське Переяслав-Хмельницького району Київської області в родині селян-колгоспників, пращурами яких були колись козаки Переяславського полку. Землями її рідного села пройде згодом залізниця Київ–Харків, утворивши станцію “Переяславська”. Батька майже не пам’ятає – Іван Васильович, пройшовши фінську війну, заги-

нув у Другій світовій. Із двох славетних родів (Недбайлів та Остапенків) залишилося, на жаль, дуже мало нащадків. “Рід наш, – із сумом згадує Любов Іванівна, – як і більшість українських родів, зазнав нищівних утрат у пожежах війн, революцій, у роки голодоморів”. І одразу ж додає: “Ось чому так потрібно мати власну державу: щоб не гинули наші люди на фронтах за чужі інтереси”.

*Любов Іванівна Мацько,
доктор філологічних наук, професор,
академік АПН України*

Внутрішній світ майбутнього філолога значною мірою формувався під впливом матері Тетяни Кирилівни – простої жінки, яка все своє недовге життя працювала на землі й була наділена природженим розумом та інтелігентністю. Неписьменна, вона знала напам’ять чи не всього Шевченка, багато народних пісень. Заслуговуючись чистим маминим голосом, маленька Люба душею вбирала пісенність, ліризм, милозвучність рідної мови, а з нею і красу рідного краю, його історію та культуру.

З малих літ була привчена до праці. Адже в напівголодні післявоєнні роки мати з ранку до ночі тяжко робила на колгоспному полі, тож дитині доводилося поєднувати домашнє господарювання з навчанням. Дівчинка була здібною й талановитою: гарно співала, мала акторські здібності, хист до малювання. Та все ж обрала нелегку вчительську долю – за порадою і сприянням директора школи Олексія Юхимовича

Любов Мацько (друга справа) на Міжнародній конференції в Полтаві. 1969 р.

Єфіменка 1953 року вступила до Переяслав-Хмельницького педагогічного училища. Вчилася з великим задоволенням, сумлінно, тож закінчила заклад із відзнакою.

Любові Іванівні завжди щастило на зустріч із прекрасними людьми – на її життєвій стежці траплялося багато тих, хто допомагав, підтримував, радив. У педагогічному училищі першокурсницю Любу вирізняла з-поміж інших бібліотекарка Юлія Вердоні – італійка за походженням, безмежно закохана в Україну, людина надзвичайно ерудована. Саме вона привчила дівчину багато читати, чотири роки вела шляхами літературно-мовної та педагогічної науки. Нині Любов Іванівна з особливою теплотою, вдячністю згадує своїх учителів і вихователів, які сформували її не тільки як молодого педагога та науковця, а й передусім як цілеспрямовану особистість.

Після закінчення училища Любов Іванівна планувала вчителювати, проте класний керівник Олексій Кирилович Макаренко, розгледівши в ній неабиякі педагогічні здібності, переконав здобувати вищу освіту. 1957–1962 роки для Л. І. Мацько – це навчання в Київському педагогічному інституті імені М. Горького. Величезне враження на залюблену в слово дівчину справили зустрічі студентів філологічного відділення з відомими письменниками: Натаном Рибакком, Павлом Тичиною, Володимиром Сосюрою, книжки з автографом Сосюри вона досі береже як святиню.

Якось першокурсниці Любі випала честь подарувати квіти Максимові Тадейовичу Рильському. Дівчина була приємно вражена, бо відомий і всіма шанований поет зробив з того дарування справжню церемонію, несподівано приділивши увагу звичайній студентці. Його непідробна повага до незнайомої людини, щира подяка, лагідні очі й усмішка, тиха

ласкава мова – все закарбувалося в пам'яті й надало впевненості в собі. Інтерес до книги привів Любу до літературної студії, де змогла ближче познайомитися з поетами Іваном Драчем, Миколою Вінграновським, літературним критиком Володимиром П'яновим, багатьма іншими тепер уже класиками української літератури.

Любов Недбайло всі сесії складала на відмінно, з другого курсу до закінчення вишу одержувала Ленінську стипендію. “Глибокі знання і своєрідна манера не виставляти напоказ свою обізнаність у складних питаннях граматики, фонології, історії літературної мови привертала увагу викладачів і викликали приязнь однокурсників”, – пригадує одна з її викладачів, нині доктор філологічних наук, професор Марія Яківна Плющ. Сумлінне навчання поєднувала з активною участю в профспілковому та комсомольському житті інституту. Адже на той час комсомол займався багатьма цікавими і потрібними справами (наукові конференції, шефство над учнівською та робітничою молоддю, розповсюдження книг, робота з неповнолітніми, будівництво станцій метро). Як і нині Національний педуніверситет імені М. П. Драгоманова, його попередник – Київський педагогічний інститут імені М. Горького – був високою школою формування педагогічної особистості майбутнього вчителя і свідомого громадянина.

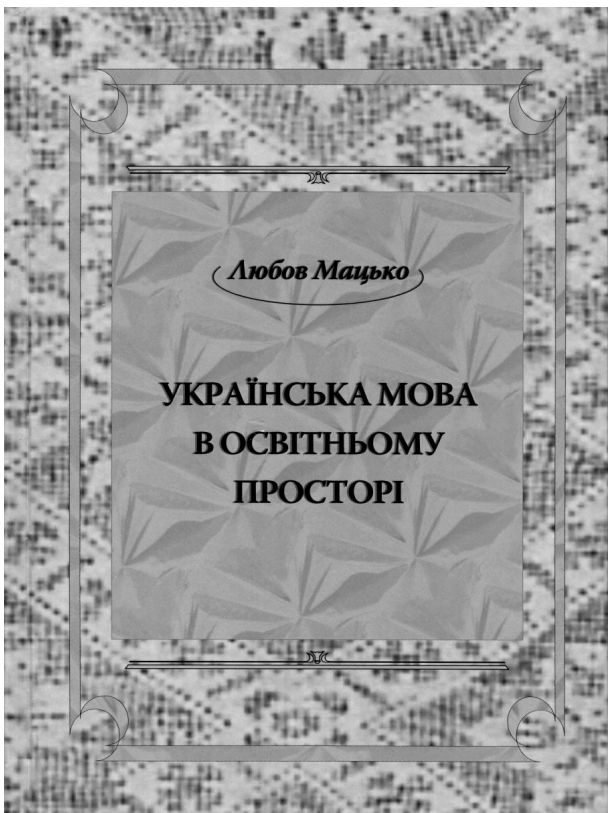

Заслужений професор НПУ імені М. П. Драгоманова. 2009 р.

На останньому курсі студентка змогла застосувати свої знання та педагогічні здібності на практиці – працювала вчителькою української мови і літератури в школі-інтернаті села Іванівка Великописарівського району Сумської області. Протягом усього навчання в інституті під керівництвом видатних педагогів – професорів А. П. Медушевського, Т. Ф. Бугайко, П. К. Волинського, доцента (на той час) М. Я. Плющ – займалася науковою роботою, брала участь у всесоюзних студентських наукових конференціях, мала наукові відзнаки.

Після закінчення інституту Любов Іванівна одержала призначення в київську школу-інтернат. Та доля вирішила інакше – з легкої руки відомого вченого, профе-

Найновіше в науковому доробкові професора Л. І. Мацько

сора Михайла Андрійовича Жовтобрюха вчорашня студентка потрапила в центр академічної філологічної науки – стала референтом директора Інституту мовознавства імені О. О. Потебні академіка Івана Костянтиновича Білодіда. Неодноразово згадувала: “Мені пощастило бути підмайстром у Майстрів”. Це була велика школа: маючи змогу кожного дня перебувати поряд із визначними вченими, бути присутньою при їх дискусіях, вичитуючи машинописи, Любов Іванівна

віднаходила свіжі оригінальні думки, брала до уваги схвальні відгуки й критичні зауваження. А вчитися справді було в кого, адже поруч працювали Зінаїда Франко, Галина Іжакевич, Йосип Багмут, заходили в гості Віталій Русанівський, Кирило Цілуйко (з відділу історії), Ліля Родніна, Тетяна Назарова (з відділу ономастики), Василь Німчук, якого запам’ятала молодим красивим галичанином у костюмі та вишиваній сорочці.

Восени 1964 року зі вступу до аспірантури на кафедру української мови рідного педагогічного інституту розпочалося самостійне наукове життя майбутнього мовознавця. Під керівництвом доктора філологічних наук, професора М. А. Жовтобрюха завершила наукове дослідження і в 1968 році, захистивши дисертацію “Грамаітична категорія числа”, здобула науковий ступінь кандидата філологічних наук і почала працювати викладачем кафедри української мови.

Із 1970 року Любов Іванівна Мацько – доцент, із 1972-го по 1974-й – завідувач підготовчого відділення для сільської і робітничої молоді, одночасно з 1970-го по 1981-й – учений секретар ради інституту; з 1974 року по 1980-й – декан факультету підвищення кваліфікації вчителів Польської Народної Республіки. У 1986 році Л. І. Мацько захистила докторську дисертацію за темою “Інтер’єктиви в українській мові”. З 1988 року до сьогодні – професор, завідувач кафедри стилістики української мови. У 1994 році обрана членом-кореспондентом Академії педагогічних наук України. Із 1999 року – академік (дійсний член) АПН України.

Творець наукових ідей, ініціатор цікавих форм навчальної та виховної роботи із студентами, Любов Іванівна невтомно працює сама й заохочує до цього інших. Вона – висококваліфікований фахівець у галузях української теоретичної лінгвістики, стилістики, історії української мови, етнолінгвістики, риторики, лінгводидактики і методики викладання української мови; досвідчений викладач навчальних курсів сучасної української мови, вступу до мовознавства, стилістики, лінгвістичного аналізу тексту, риторики.

З-під пера професора Л. І. Мацько вишло понад 200 публікацій, із них близько 30 – це монографії, підручники, навчальні посібники, словники, методичні видання для старшокласників, абітурієнтів і студентів. Упродовж своєї науково-педагогічної діяльності Любов Іванівна підготувала цілу когорту відомих учених, створивши провідну в Україні школу стилістики української мови.

Під її керівництвом захищено 5 докторських і 28 кандидатських робіт.

Л. І. Мацько – автор теоретичних праць, підручників, посібників із граматики, лексичної семантики, стилістики української мови, риторики, лінгвістичного аналізу тексту. З-поміж них – “Інтер’єктиви в українській мові” (1981), “Стилїстика української мови” (2003, у співавторстві з О. М. Сидоренко та О. М. Мацько), “Українська мова” (2003), “Методика лінгвістичного аналізу тексту” (2003), “Риторика” (2003), “Стилїстика ділового мовлення та редагування ділових документів” (2005, у співавторстві), “Культура української фахової мови” (2007, у співавторстві з Л. В. Кравець) та ін.

Широке визнання серед науковців, діячів культури одержали ґрунтовні наукові розробки професора Л. І. Мацько про мовотворчість і лінгвістичну спадщину Івана Вишенського, Григорія Сковороди, Тараса Шевченка, Пантелеймона Куліша, Михайла Драгоманова, Панаса Мирного, Івана Нечуя-Левицького, Михайла Грушевського, Лесі Українки, Івана Франка, Агатанґела Кримського, Михайла Коцюбинського, Максима Рильського, Олександра Довженка та інших визначних постатей українського письменства. Важливе суспільне значення мають статті Любові Іванівни про роль мови в житті людини та соціуму, про націєоб’єднувальну й державотворчу функцію української мови як консолідувального чинника суспільства, про виховання засобами мови національно свідомої особистості.

Крім викладацької та наукової роботи, Любов Іванівна веде активну громадську діяльність: бере участь у всеукраїнських і міжнародних з’їздах, конференціях, симпозиумах, семінарах, виступає по радіо й на телебаченні, читає лекції працівникам різних установ і закладів освіти, входить до складу редакційних колегій філологічних та педагогічних видань. Вона науковий експерт всеукраїнських учнівських олімпіад з української мови, голова журі Міжнародного конкурсу знавців української мови імені Петра Яцика, співавтор проектів державних стандартів з української мови для середніх загальноосвітніх шкіл та вищих навчальних закладів України. Як ревна поборниця чистоти і престижу рідного слова не втомлюється закликати до збереження й розвитку української мови, культури та духовності і вважає, що на це

мають бути спрямовані дії не тільки органів державної влади, громадських і політичних організацій, а й насамперед кожного свідомого українця.

Любов Іванівну Мацько знають і шанують в Україні та за її межами. За плідну педагогічну діяльність їй вручено нагороди Польської Народної Республіки – Медаль Едукації Народової (1975) і Золотий Знак Товариства

Нагородження переможців Міжнародного конкурсу знавців української мови імені Петра Яцика

Польсько-радянської дружби (1976); із 1999 року вона відмінник освіти України, з 2000-го – заслужений працівник народної освіти України; нагороджена Орденом княгині Ольги III ступеня.

Понад двадцять років Любов Мацько очолює кафедру стилістики української мови Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Вимогливість керівника поєднується в ній із душевним теплом і материнською турботою. Любов Іванівна володіє рідкісним даром – умінням бачити в людях їх прихований потенціал, вчасно порадити й допомогти, спонукати до бачення перспективи в науці й у житті; вона створює в колективі атмосферу постійного творчого пошуку і прагнення до самовдосконалення. “Минають роки, а на серці тепло й затишно, що є Люба, яка любить слово і пісню, книги і квіти, свою милу родину, а ще – улюблену кафедру”, – говорить про неї подруга і однодумець, доктор філологічних наук, професор, завідувач відділу стилістики і культури української мови Інституту української мови НАН України Світлана Яківна Єрмоленко.

Для кожної жінки, без сумніву, чи найбільше в житті важить особисте щастя, радість материнства. Разом із чоловіком Михайлом

Васильовичем Любов Іванівна виховала двох чудових доньок – Лесю та Оксану, які продовжили справу матері й стали шанованими філологами. Онуки – студент Іван та першокласниця Богданка – тішать бабусю успіхами в навчанні, вважають її своїм найкращим другом і порадиником. Справжня українка, Любов Іванівна не цурається домашньої роботи – майстерно вишиває, вирощує дивовижної краси квіти, смачно готує. За найменшої нагоди вона відвідує рідне село, де її всі пам'ятають, люблять і поважають. Людина від землі, саме на ній вона знаходить натхнення й наснагу, черпає сили для творчості.

Всевишній дав Любові Іванівні все – красу, розум, талант. Та тільки завдяки власній наполегливості й працьовитості вона досягнула життєвих і наукових вершин. Здавалося б, уже можна й зупинитися, спочити на лаврах – та ця дивовижна жінка постійно самовдосконалюється, прагне до нових наукових пошуків, цікавиться культурними та громадськими подіями в державі, не залишається осторонь проблем сьогодення.

Недарма батьки й доля нагородили нашу славу ювілярку іменем Любов. Народжена й вихована в любові, вона примножує її своїми сьогоднішніми здобутками й майбутніми

Підготувала надійну зміну

бити рідну землю, свій народ, плекати та боронити українське Слово.

Високодостойна Любова Іванівно, згадуючи Ваші слова, і самі говоримо: “Маємо честь бути підмайстрами у великого Майстра Любові!” Так, маємо честь щодня вчитися у вас Любові до Мови, до Пісні, до Науки, до Людей, до такої нелегкої, але надзвичайно почесної роботи – бути вчителем учителів. Навколо Вас, як навколо сонечка, обертаються планети молодих науковців, на яких витрачаєте Ви щодня стільки енергії та часу. Освічуючись Вам, бажаємо “многая і многая літа” на педагогічній та науковій ниві, міцного здоров'я, щастя, реалізувати ще не відомі широкому загалові грані

Справжня господиня

зверненнями і сторницею вертає світові – закликає сучасне та прийдешнє покоління лю-

Вашої обдарованості, зичимо все нових і нових звершень. Ми Вас любимо!

РІДНИЙ КРАЙ

АЛЬМАНАХ ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

№ 1 (20) 2009

ЗМІСТ

ПОЕЗІЯ

<i>Валентина Давиденко</i>	4
<i>Катерина Левченко</i>	7
<i>Володимир Вусик</i>	9
<i>Дар'я Горлиця</i>	13
<i>Богдан Скробут</i>	15

ДРАМАТУРГІЯ

<i>Теофан Прокопович</i> . Володимир. Трагедокомедія. <i>Переклад Валерія Шевчука</i>	21
--	----

ПУБЛІЦИСТИКА

<i>Петро Ворона</i> . Від Богдана до Івана... ..	42
<i>Микола Безотосний</i> . Мова – основа формування української нації.	45

ІМ'Я В УКРАЇНІ

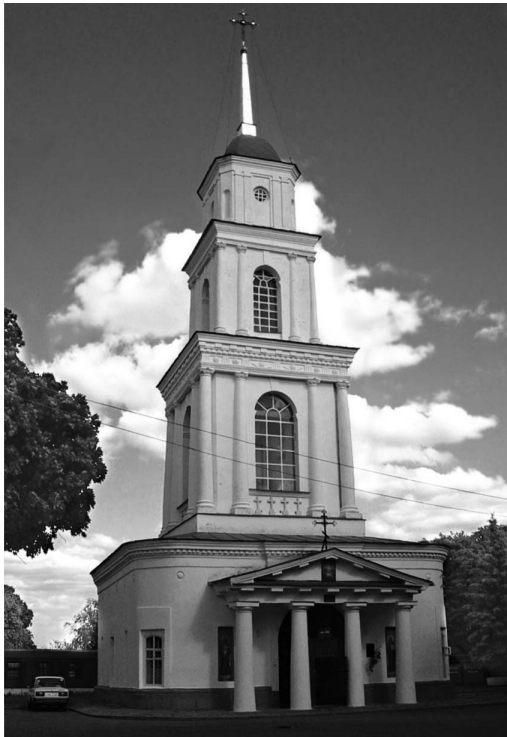
<i>Тетяна Ткаченко, Ганна Денискіна</i> . Слова великої любові... З пошаною про видатного філолога, педагога, громадського діяча Л. І. Мацько.....	50
--	----

МОВОЗНАВСТВО

<i>Анна Оголевець</i> . Лінгвостетичний аналіз поезії Т. Г. Шевченка "Як я маю журитися..."	55
<i>Галина Вишневецька</i> . Оцінність у художньому тексті (на матеріалі книжки Марії Матіос "Нація")	59
<i>Алла Шумейкіна</i> . Сучасний підхід до аналізу семантичної структури багатозначного слова.....	62
<i>Людмила Корнева, Любов Сологуб</i> . Фразеологія Миколи Гоголя: оригінальний текст і переклад.....	68

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

<i>Микола Сулима</i> . Драма про Івана Мазепу.	73
<i>Галина Білик</i> . Трагедокомедія долі Теофана Прокоповича.	75
<i>Валентина Мацапура</i> . Особливості міфологізації козацького минулого в "українських" повістях Миколи Гоголя.....	83
<i>Леся Генералюк</i> . Міжвидова взаємодія в літературній творчості Тараса Шевченка: гіпотипозис-жанр.....	91
<i>Ірина Григоренко</i> . Особливості епістолярної літературної критики в листуванні Панаса Мирного з Михайлом Коцюбинським.	100
<i>Марина Свалова</i> . Письменницька публіцистика: креативно-імперативний аспект (на матеріалі публіцистики Б. Олійника).....	104
<i>Тетяна Кушнірова</i> . Інтерпретація категорії "жанр" у сучасному літературознавстві.....	108

ДІАЛОГИ

- Галина Білик.* Ольга Ніколенко: “Тоголь – одне з наших величезних національних надбань”. 112
Галина Білик. Наталія Білан: “Маємо всі перспективи стати помітним туристичним центром України”. 117

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

- Петро Радько.* Трагічні традиції українського державотворення в контексті роману П. Куліша “Чорна рада” 121
Людмила Бабенко. Як викоринювали український буржуазний націоналізм у викладанні української мови в Полтавському педінституті (Євген Михайлович Кудрицький) 126
Віктор Ревезук. Українське національно-патріотичне підпілля на Полтавщині (1941–1945 рр.). 130

IN MEMORIA

- Григорій Майфет.* Pro memoria praeseptoris (Я. Ф. Неврлі). Упорядкування та вступне слово *Анни Оголевець*. 145

У “РІДНОМУ КРАЇ” ПРО “РІДНИЙ КРАЙ”

- Григорій Титаренко.* Будинок редакції “Рідного краю” в Полтаві. 151
Ніна Степаненко. Євген Гребінка – “один із перших орачів нашої літературної ниви” (за матеріалами часопису “Рідний край” (1905–1916 рр.)) 154

“РІДНИЙ КРАЙ” ПРО КРАЯН

- Микола Степаненко.* “Живописець правди” Григорій Тютюнник у щоденниковій версії Олеса Гончара. 159

З КОГОРТИ ВЕЛИКИХ

- Раїса Танана.* Олена Пчілка на Шевченковій Могилі. До 160-річчя від дня народження Олени Пчілки. 179
Анатолій Чернов. Микола Омелянович Степаненко. 183
Юлія Браїлко. Був зразком для вірних: Парфеній Левицький. 186

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

- Михайло Шкурка.* Романс Є. П. Гребінки “Очі чорні”: повернення на історичну батьківщину. 165-річчю романсу “Очі чорні” присвячується. 193
Людмила Шендик. І. Ф. Павловський (1851–1922) – перший директор музею історії Полтавської битви. 199
Оксана Сальнікова. Проблема інтеграції культурних цінностей імперського часу в духовне надбання сучасної України (на прикладі пам’яток Полтавської битви). 202
Ольга Орлова. Іконографія Івана Мазепи: далі буде. 206
Сергій Шебеліст. “Мазепа-фест”: свято українського формату. 209

ЮВІЛЕЙНІ ДАТИ

- Видатному полтавцеві В. С. Оголевецю – 125 років. 214
Вікторія Гайдамака. “Рости, квітуй, роди, наша “Калино”, нехай твій спів злітає до зірок!” 215
Микола Степаненко. Він піснею вкраїнською “будить найкращі струни в наших душах” (вітання професору Григорію Левченкові і його “Калині” в ювілейний день). 219
Наталії Василівні Хоменко - 75! 220

РЕЦЕНЗІЇ

- Микола Степаненко.* Таїна творчості (Рецензія на книгу: Вокальчук Галина. Словотворчість українських поетів ХХ століття: Монографія. – Острого: Національний університет “Острозька академія”, 2008. – 536 с.). 221
Іван Дичко. Стезя М. В. Костенка (Рецензія на збірку: Костенко Микола. Стезя: Поезія. – Полтава: Полтавський літератор, 2008. – 120 с.). 225

НАУКОВА ХРОНІКА

- Луньова Тетяна.* Весна іде, нові ідеї несе: II Всеукраїнська студентська науково-практична конференція “Пріоритети сучасної філології: теорія і практика” (Полтавський державний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, 26–27 лютого 2009 року). 228